

Vergaderjaar 2019–2020

28 676

NAVO

Nr. 331

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 december 2019

Hierbij sturen wij u, mede namens de Minister-President, het verslag van de NAVO Leaders» Meeting die op 3 en 4 december jl. in Londen heeft plaatsgevonden. Tevens sturen wij u de tekst van de verklaring die tijdens de Leaders» Meeting is aangenomen¹.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok

De Minister van Defensie,
A.Th.B. Bijleveld-Schouten

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

1. Algemeen

Op 3 en 4 december vond de NAVO Leaders» Meeting plaats in Londen. Deze bijeenkomst werd 70 jaar na de ondertekening van het Verdrag van Washington en 30 jaar na de val van de muur gehouden. In deze 70 jaar is de NAVO uitgegroeid tot het meest effectieve militaire bondgenootschap ter wereld, dat garant staat voor de bescherming van de veiligheid, vrijheid en waarden van (inmiddels) 1 miljard inwoners.

De Leaders» Meeting voor staatshoofden en regeringsleiders bestond uit een ontvangst op Buckingham Palace op 3 december en een werksessie op 4 december. Belangrijk onderwerp in de werksessie was de lastenverdeling binnen het bondgenootschap, waarbij van de landen inspanningen worden verwacht op het gebied van defensie-uitgaven, capaciteitdoelstellingen en bijdragen aan NAVO-operaties, missies en activiteiten. Voorts werd gesproken over Rusland, China, het belang van veilige communicatiesystemen, het reflectieproces over de politieke dimensie van het bondgenootschap en EU/NAVO samenwerking. De Minister-President sloot zich in zijn interventie aan bij bondgenoten die zich kritisch uitten over de inval van Turkije in Noordoost Syrië (waarmee uitvoering is gegeven aan de toezegging van Minister Blok in het AO NAVO van 27 november 2019) en onderstreepte in het bijzonder de zorgen over de mogelijke effecten van de inval op de strijd tegen ISIS.

Eerder al werd in de voorbereiding van de bijeenkomst door Ministers van Buitenlandse Zaken en Ministers van Defensie in hun respectieve bijeenkomsten ingestemd met een «Roadmap» voor Nieuwe en Disruptieve Technologieën² en met het benoemen van de ruimte als vijfde operationele domein van de NAVO³.

Voorafgaand aan de bijeenkomst werd duidelijk dat de effectiviteit van het bondgenootschap onderwerp van discussie was. Desalniettemin kenmerkte de bijeenkomst zich door een milde toon en veel gemeenschappelijkheid.

Dat de bijeenkomst voorspoedig verliep was mede te danken aan de zorgvuldige voorbereiding door de secretaris-generaal van de NAVO en aan de vele contacten die voorafgaand aan de bijeenkomst tussen een aantal belangrijke bondgenoten hadden plaatsgevonden. Zo voerden het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Duitsland een constructief overleg met de Turkse President Erdogan.

2. Lastenverdeling

Lastenverdeling was een centraal thema tijdens deze bijeenkomst. De staatshoofden en regeringsleiders benadrukten de voortgang die reeds is geboekt. Sinds 2014 zijn de defensie-uitgaven van de Europese bondgenoten en Canada toegenomen met 130 miljard dollar. Hoewel dit belangrijke stappen zijn, blijven vervolgstappen nodig. De secretaris-generaal en de Amerikaanse president Trump riepen in duidelijke bewoordingen de bondgenoten op hun inspanningen te verhogen.

Uit de aangenomen verklaring blijkt een duidelijk besef van de bondgenoten dat de huidige veiligheidsdreigingen vragen om verdere verhoging van de defensie-uitgaven. Er wordt van de Europese landen verwacht dat ze meer verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen veiligheid.

Nederland heeft aangegeven het gevoel van urgentie voor vervolgstappen te delen in het licht van de ontwikkeling van de internationale veiligheids-situatie en het belang van een evenwichtige trans-Atlantische lastenver-

² Kamerbrief met verslag bijeenkomst NAVO-Ministers van Defensie op 26 en 27 juni 2019, Kamerstuk 28 676, nr. 321

³ Kamerbrief inzake de geannoteerde agenda voor de NAVO Leaders» Meeting op 3 en 4 december 2019

deling. In de Defensievisie 2035 worden de lange lijnen naar de toekomst opgenomen om de capaciteitendoelstellingen van de NAVO te realiseren. Als signaal van goede wil richting de VS is door de bondgenoten de bijdrage van de VS aan de gemeenschappelijke financiering van de NAVO verlaagd. De gemeenschappelijke financiering heeft betrekking op collectieve activiteiten en investeringen, die niet onder de verantwoordelijkheid van een enkele bondgenoot vallen (de exploitatie- en programma-kosten van het hoofdkwartier van NAVO in Brussel maken hier bijvoorbeeld onderdeel van uit). Deze aanpassing betekent een hogere bijdrage voor de andere bondgenoten. Voor Nederland gaat het om € 600.000,- per jaar voor rekening van Buitenlandse zaken en € 4,6 miljoen euro voor rekening van Defensie. Voor deze aanpassing zal ruimte gemaakt worden binnen de begrotingen van Buitenlandse Zaken en Defensie.

3. Afschrikking en verdediging – het NATO Readiness Initiative

In het licht van de verslechterde veiligheidssituatie werkt de NAVO aan het versterken van de afschrikking en verdediging, ook wel de *Deterrence & Defence Posture*. Deze versterking is in 2014 in Wales in gang gezet, in 2016 in Warschau en in 2018 in Brussel zijn nadere afspraken gemaakt. De staatshoofden en regeringsleiders stonden stil bij het behalen van de politieke doelstelling om het NATO *Readiness Initiative* (NRI) te vullen met aangewezen eenheden. Dit houdt in dat er dertig gemechaniseerde bataljons, dertig squadrons gevechtsvliegtuigen en dertig oorlogsschepen zijn geïdentificeerd om binnen dertig dagen in te kunnen zetten in een artikel 5-situatie of een crisis. Met het NRI wordt het *Deterrence & Defence Posture* verder versterkt.

Vanwege o.a. de transitie naar de F-35 die thans bij een aantal bondgenoten speelt, was het een uitdaging om voldoende gevechtsvliegtuigen bijeen te brengen. Nederland heeft tijdens de bijeenkomst per 2026 extra gevechtsvliegtuigen ten behoeve van het NRI aangeboden.

Daarnaast spraken de leiders af meer te doen tegen cyberaanvallen en tegen hybride tactieken waarmee onze veiligheid en samenlevingen worden bedreigd.

4. Rusland (inclusief wapenbeheersing)

Tijdens de Leaders» Meeting is ook de relatie met Rusland aan bod gekomen. Er was consensus dat het Russische optreden, zowel aan de grenzen van het NAVO-verdragsgebied als elders, een bedreiging vormt voor de veiligheidssituatie in het Euro-Atlantische gebied. M.n. de plaatsing door Rusland van nieuwe grondgelanceerde kruisvluchtwapens, waarmee het einde van het INF-verdrag eerder dit jaar werd ingezet, vraagt om een gepaste, gebalanceerde en gecoördineerde reactie, zonder een destabiliserende wapenwedloop te voeden.

Mede dankzij de inzet van Nederland is herbevestigd dat naast afschrikking ook dialoog essentieel blijft in de relatie met Rusland. Het bondgenootschap blijft open staan voor dialoog, effectieve wapenbeheersing en een constructieve relatie met Rusland wanneer de Russische handelingen dit mogelijk maken. Nederland zet zich in voor een bijeenkomst van de NAVO Rusland Raad in begin 2020.

Mede dankzij Nederlandse inzet en met het oog op de Toetsingsconferentie van het Non-Proliferatieverdrag (NPV) in 2020 herbevestigden bondgenoten hun committering aan volledige implementatie van alle aspecten van het NPV inclusief nucleaire ontwapening, non-proliferatie en het vreedzaam gebruik van nucleaire energie.

Nederland bepleitte nadrukkelijk de verlenging van het New START Verdrag tussen Rusland en de VS, dat verifieerbaar wordt nageleefd door beide partijen (referte ook toezegging van Minister Blok tijdens het AO NAVO van 27 november). Een verlenging met vijf jaar zou de kans

scheppen voor onderhandelingen voor een breder nucleair wapenbeheersingsverdrag, dat bijvoorbeeld ook betrekking heeft op sub-strategische kernwapens en partijen als China kan betrekken.

5. China

Mede door de Nederlandse inspanningen tijdens de onderhandelingen over de verklaring werd een evenwichtige tekst over de betekenis van China voor de NAVO bereikt waarin zowel aandacht is voor de uitdagingen waarvoor China het bondgenootschap stelt, als voor de mogelijkheden op een constructieve manier met China samen te werken.

6. Reflectieproces

In het licht van de recente oproep van enkele bondgenoten de politieke arm van de NAVO te versterken besloten staatshoofden en regeringsleiders tot het ontwikkelen van een naar de toekomst gericht reflectieproces ter (verdere) versterking van de politieke dimensie van de NAVO. Het proces zal onder leiding staan van de secretaris-generaal van de NAVO.

Deze zal de komende periode de parameters van het proces schetsen, die ter goedkeuring zullen worden voorgelegd aan de NAVO-Ministers van Buitenlandse Zaken tijdens hun bijeenkomst in april 2020. De resultaten van het proces zouden moeten worden gepresenteerd aan de eerstvolgende NAVO-Top in 2021.